

Vybrané otázky ekumenické teologie (ekumenika)

Kurz Nemocniční kaplan

ETF UK, 11. 1. 2025

Martin Vaňáč

Témata

- Prolog: Časy se mění (a církve také)
- Ekumenismus
- Církev (církve)
- Křest
- Eucharistie / večeře Páně

Přehled obsahu

- Prolog: Časy se mění (a církve také)
 - Modlitba za jednotu křesťanů
 - Smíšená manželství
- Ekumenismus
 - Ekumenismus: pojem
 - Ekumenismus: definice
 - Ekumenismus: dějiny
- Církev (církve)
 - Jednota a rozdělení
 - Různá pojetí církve a vztahu k dalším církvím
 - Římskokatolická církev
 - Exkurs: Tria vincula / tři pouta (jednoty)
 - Rozmanitost protestantismu
 - Českobratrská církev evangelická
 - Církev bratrská
- Křest
 - Křest a jednota církve / církví
 - Praxe křtu
- Eucharistie / večeře Páně
 - Protestantská kritika učení o eucharistii a eucharistické praxe
 - Ekumenická praxe
 - Terminologie
 - Oficiální postoje církví
 - Na cestě k většímu eucharistickému společenství ?

PROLOG: ČASY SE MĚNÍ (A CÍRKVE TAKÉ)

Zákaz „duchovního styku“ s bludaři

- Podle kodexu církevního práva z roku **1917**:
 - bylo členům římskokatolické církve **zakázáno být „činně přítomní či mít účast při bohoslužbách nekatolíků“** (kán. 1258 §1).
 - Tolerována byla pouze „nečinná či ryze hmotná přítomnost při pohřbech, sňatcích a podobných slavnostech... jen když není **nebezpečí odpadnutí od víry a pohoršení**“ (kán 1258 §2).
 - Přestoupení bylo považováno za **trestný čin proti víře a jednotě církve** a dotyčný se stával „podezřelým z bludařství“ (kán. 2316), kterému hrozilo, že časem bude sám považován za bludaře (kán. 2315) a podle toho potrestán exkomunikací (kán. 2314).
- „Kdo jakýmkoli způsobem sám od sebe a vědomě podporuje rozšiřování bludařství anebo kdo pěstuje duchovní styk s bludaři proti předpisu kán. 1258, je podezřelý z bludařství.“ (kán. 2361)

Modlitba za jednotu křesťanů

Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- poprvé se konal v **lednu 1908**
- jeho iniciátorem byl **Paul Wattson**
 - anglikánský duchovní, který se po vzoru sv. Františka rozhodl pro život v chudobě
 - 1898 založil Společnost smíření (*Society of the Atonement*); později ***Franciscan Friars and Sisters of the Atonement*** (existují dodnes)
 - podle: Ř 5, 11: „chlubíme se dokonce Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista, který nás s ním **smířil**“
 - podporoval smíření mezi anglikány a katolíky, formou podřízení se anglikánů papežské autoritě
- pro týden (oktáv) modliteb úmyslně zvolil data spojující svátky sv. Petra a Pavla:
 - 18. ledna Nastolení sv. Petra v Římě
 - 25. ledna Obrácení sv. Pavla.
- v říjnu **1909**, byla ukončena jednání a Paul Wattson a Lurana White byli přijati spolu se svými komunitami (17 osob) **do římskokatolické církve**

Lewis Thomas /Paul/ Wattson (1863– 1940)

- 1886 anglikánský duchovní
- 1909 vstup do katolické církve
- 1910 kněžské svěcení v katolické c.

Modlitba za jednotu křesťanů

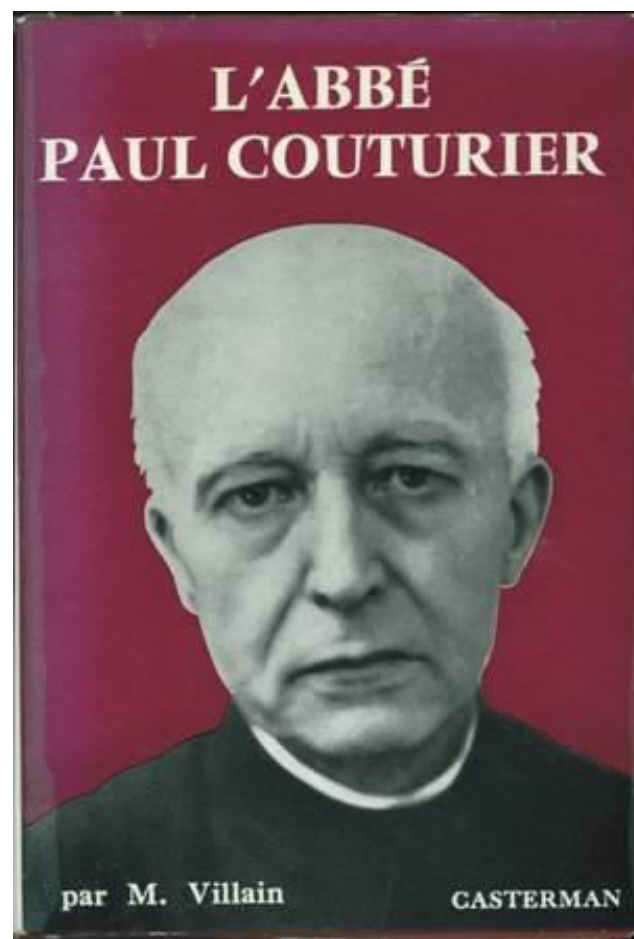
Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- papež Pius X. (1903–1914) myšlenku oktávu za jednotu církve (tj. modlitby za „návrat do katolické církve“) v osobním dopisu Wattsonovi přivítal a podpořil její konání ve Spojených státech
- papež Benedikt XV. (1914–1922) ji v roce **1916** schválil, obdařil plnomocnými odpustky a **doporučil pro celou církev.**
 - „18. ledna **za návrat** všech ovcí do jediného ovčince a k jedinému pastýři,
 - 19. ledna za Východňany (ať se vrátí do společenství s Apoštolským stolcem),
 - 20. ledna za anglikány (ať se podřídí autoritě Kristova náměstka),
 - 21. ledna za protestanty v Evropě (ať najdou cestu zpět do svaté Církve),
 - 22. ledna za křesťany v Americe (ať jsou jedno v jednotě se Stolcem sv. Petra),
 - 23. ledna za špatné/odpadlé katolíky, aby opět přijímali svaté svátosti,
 - 24. ledna **za obrácení** Židů,
 - 25. ledna za získání celého světa pro Krista od misionářů.“

Modlitba za jednotu křesťanů

Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- francouzský kněz **Paul Couturier (1881–1953)** z Lyonu je považován za zakladatele tzv. **duchovního ekumenismu**
- v roce **1935** doporučil modlitební úmysl „návratu k Římu“ nahradit úmyslem „za jednotu, kterou chce Kristus, dosaženou tak, jak On to chce“

Modlitba za jednotu křesťanů

Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- Lyonský arcibiskup, kardinál Pierre Gerlier (1880–1965) při pohřbu Paula Couturiera nazval „**apoštolem jednoty**“ a skvělým služebníkem církve, která mu jeho pokorným hlasem děkuje
 - rozdělení křesťanů označil za **velký skandál**
 - „Náš Svatý otec mi nedávno řekl, jak moc mu leží na srdci jednota křesťanů a že by měla být předmětem naší vroucí modlitby k tomu, kdo jediný je schopen dovolit, aby se to uskutečnilo, jak chce.“
- V roce **1954** založil Pierre Gerlier Association Interconfessionelle „**Unité Chrétienne**“, která měla za úkol pokračovat v Couturierově díle.
 - sdružení si kladlo za cíl „prostudovat všechny problémy spojené s jednotou křesťanů různých denominací a podporovat hnutí myšlenek a modliteb, které směřuje k uskutečnění této jednoty“. (podle stanov z roku 1959)
 - existuje dodnes, viz: <https://unitechretienne.org/>

Modlitba za jednotu křesťanů

Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- **Unité Chrétienne** od roku **1957** spolupracovala s **Komisí pro víru a řád Světové rady církví** při přípravě materiálů pro oktáv modliteb.
- po přihlášení se katolické církve k ekumenismu (dekretem II. vatikánského koncilu o ekumenismu z roku 1964) na tuto spíše neoficiální aktivitu navázalo **v roce 1965 oficiální zahájení spolupráce** při přípravě lednového týdnu modliteb za jednotu křesťanů
 - Komise pro víru a řád Světové rady církví
 - vatikánský Sekretariát pro podporu jednoty křesťanů
 - od roku 1988 přejmenovaný na Papežskou radu pro podporu jednoty křesťanů
 - od roku 2022 Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů
- první oficiálně společný týden modliteb se konal v roce **1966**.

Modlitba za jednotu křesťanů

Od „návratu k Římu“ k „jednotě, kterou chce Kristus“

- „Toto obrácení srdce a svatost života spolu se soukromými i veřejnými modlitbami za jednotu křesťanů je třeba považovat za **duši celého ekumenického hnutí** a právem je lze nazývat **duchovním ekumenismem**.“
- „Při některých zvláštních příležitostech, jako jsou modlitby „za jednotu“ a ekumenická shromáždění, **je dovoleno a přímo žádoucí**, aby se katolíci spojili v modlitbě s odloučenými bratry.“

(Dekret o ekumenismu, čl. 8)

- „Společenství modlitby konečně vede k novému pohledu na církve a křesťanství... "Ekumenická" modlitba slouží křesťanskému poslání a jeho věrohodnosti. Proto **musí být** přítomna zejména v životě církve a v každé činnosti, jejímž účelem je podporovat jednotu křesťanů.“

(Jan Pavel II.: Ut unum sint, 1995, čl. 23)

Smíšená manželství

- Kodex 1917:
 - „§ 1 Církev dispensuje od překážky smíšeného vyznání, jestliže:
 1. Naléhají pádné a vážné důvody;
 2. nekatolický manžel/ka poskytne záruku, že bude od katolické/ho manžela/ky odvracet nebezpečí odpadnutí od víry, a oba manželé, že **dají všechny děti pokřtít a vychovají je jen katolicky**;
 3. je tu mravní jistota, že záruky budou splněny.
 - § 2 Zpravidla ať se záruky požadují písemné.“ (kán. 1061)
 - „Katolický manžel/ka **má povinnost rozumně se snažit o obrácení nekatolického manžela/ku.**“ (kán. 1062)

Smíšená manželství

- Kodex 1983:
 - „1. **Katolická strana** prohlásí, že je připravena odstraňovat nebezpečí odpadu od víry a poskytne upřímný příslib, **že se ze svých sil bude snažit**, aby všechny děti byly pokřtěny a vychovány v katolické církvi;
2. o těchto příslibech katolické strany se včas uvědomí **druhá strana** tak, že bude známo, že si je opravdu vědoma příslibů a povinností katolické strany.“ (kán. 1125)
 - „Rodiče nebo kdo jsou na jejich místě, kteří dají své dítě pokřtít nebo vychovat v nekatolickém náboženství, **budou potrestáni** nápravným nebo jiným spravedlivým trestem.“ (kán. 1366)
 - „Pokud přes veškerou snahu děti nejsou pokřtěny a vychovávány v katolické církvi, katolický rodič **neupadá do trestu předepsaného katolickým právem**.“ (Direktář k provádění ekumenických principů a norem, 1993)

Smíšená manželství

- Směrnice o smíšených manželstvích, ČBK, 1999:
 - Písemné prohlášení katolické strany zní:
 - „Prohlašuji, že ve svém zamýšleném manželství
 - **budu zachovávat a rozvíjet svou víru a žít podle ní.**
 - Budu se upřímně snažit, jak to ode mne má víra vyžaduje, **aby naše děti byly pokřtěny a vychovány v katolické církvi.**
 - Budu **respektovat náboženskou svobodu a svědomí svého partnera (partnerky) a**
 - budu se starat o jednotu a stálost manželství a o udržování rodinného společenství.“

EKUMENISMUS

EKUMENISMUS: POJEM

Pojem *oikuméne* – historie

- původně pojem geografický ve významu „**obydlená země**“, **tj. tehdy známý svět**
 - v období helénismu je kulturním a politickým pojmem označujícím **celý tehdy známý civilizovaný svět**
 - „Stalo se v oněch dnech, že vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl **po celém světě** proveden soupis lidu.“ (Lk 2,1)
 - „Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι **πᾶσαν τὴν οἰκουμένην**.“
- **pro křesťany** prostor, v němž se uskutečňují dějiny spásy a ve kterém vykonává církev své poslání
 - „A toto evangelium o království bude kázáno **po celém světě** na svědectví všem národům, a teprve potom přijde konec.“ (Mt 24,14)
 - „καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ **οἰκουμένη** εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος.“

Pojem *oikuméne* – historie

- **ve 4. století** se z adjektiva *oikumenikos* stal běžně používaný církevní výraz:
 - konstantinopolský koncil roku 381 označil předchozí koncil nikajský (325) za koncil „*ekumenický*“ v tom smyslu, že **jeho rozhodnutí mají všeobecnou platnost pro celou církev**
 - termínem „*ekumenický učitel*“ byli označováni církevní spisovatelé, kteří se těšili velkému věhlasu a obecné autority v církvi

Pojem *oikuméne* v moderní době

- **od poloviny 19. století** se prosazuje jako termín pro postoje a snahy usilující o sblížení oddělených křesťanů a křesťanských církví
 - jedním z prvních dokladů je patrně zakládající konference **Evangelické (Evangelikální) aliance v Londýně** roku **1846**, v jejím závěru děkoval Adolphe Monod organizátorům za „*vpravdě ekumenického ducha*“ (*esprit vraiment ecumenique*)

Pojem *oikuméne* v moderní době

Poznámky k pojmu:

- „ekumenické“ koncily římskokatolické církve
- geografický aspekt ekumenismu v protestantismu
- ekumenismus a mezináboženský dialog
 - např. „Abrahamovská ekumena“
 - židé, křesťané, muslimové
 - termín zavedl francouzský religionista a později kněz melchitské východní katolické církve Louis Massignon (1883–1962)
 - Např. „Modlitba Abrahamových potomků“ papeže Františka v Iráku (březen 2021)

EKUMENISMUS: DEFINICE

Pokusy o definici ekumenismu (podle Pavla Filipiho)

- ***„Jde o uvědomělé a organizované snahy o spolupráci a sblížení křesťanských církví, jež se v minulosti rozdělily do útvarů navzájem odlišných svým učením, pojetím úřadu a svátostí.“*** (Pavel Filipi)
 - definice se úmyslně vyhýbá slovu „jednota“ (vzata v úvahu teologická perspektiva, v níž jednota není cílem, nýbrž východiskem)
 - *„Jednota Kristem darovaná a nikdy zcela neztracená, takže naše úsilí se může týkat jen znovuzobjevení této jednoty ve vzájemném přibližování a překonávání překážek.“* (P.F.)
 - v definici použito „křesťanské církve“, ekumenické snahy jsou úsilím jednotlivců, skupin, a různých hnutí, nikoliv pouze církví

Pokusy o definici ekumenismu (z katolického prostředí)

- „*Ekumenické hnutí (méně vhodný abstraktní výraz „ekumenismus“) je souhrnný název pro veškeré úsilí **znovu sjednotit všechny křesťany** různých vyznání, nejprve předběžnými organizačními kroky a nakonec **dosažením jedné církve** všech v Krista věřících podle jeho vůle.*“ (RAHNER, Karl – VORGRIMMER, Herbert: Teologický slovník)
- „*„Ekumenickým hnutím“ se rozumějí jednání a podniky, které vznikají podle různých potřeb církve a časových okolností a jsou **zaměřeny k podporování jednoty křesťanů.***“ (UR 4, 1964)
- „*Konečným cílem ekumenického hnutí je **obnovení plné viditelné jednoty mezi všemi pokřtěnými.***“ (UUS 77, 1995)

EKUMENISMUS: DĚJINY (VELMI STRUČNĚ)

Ekumenismus – dílo Ducha sv.

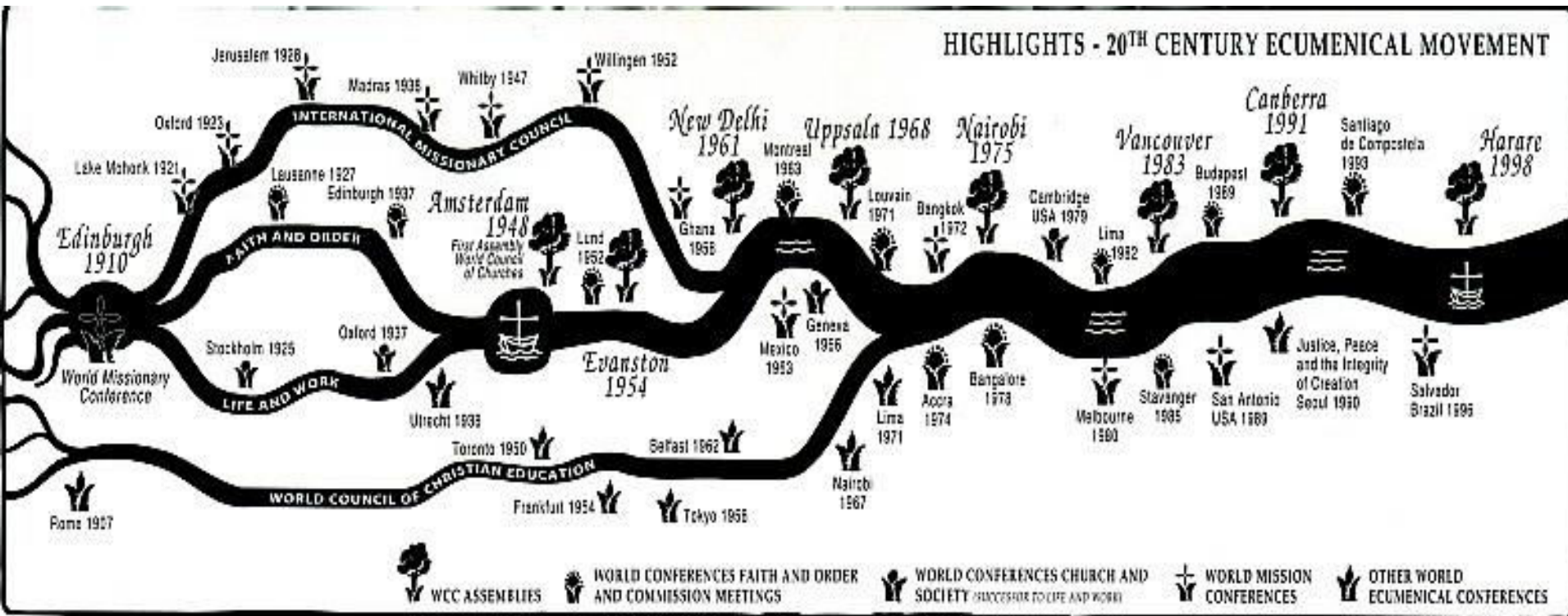
- „Pán věků, který moudře a trpělivě vůči nám hříšníkům uskutečňuje záměr své milosti, začal v poslední době ve větší míře vzbuzovat v křesťanech navzájem odloučených upřímnou lítost a touhu po jednotě. Tato milost zapůsobila všude na mnohé lidi;
- také **mezi našimi odloučenými bratry vzniklo působením milosti Ducha svatého den ode dne sílící hnutí za obnovení jednoty všech křesťanů.**
- Tohoto hnutí za jednotu, které se nazývá **ekumenickým**, se účastní ti, kteří vzývají trojjediného Boha a vyznávají Ježíše jako Pána a spasitele nejen jako jednotlivci každý zvlášť, nýbrž také ve společenstvích, ve kterých uslyšeli evangelium a které označují jako církve svou i Boží.“

Dekret o ekumenismu, čl. 1 (1964)

Ekumenismus: prehistorie

- Snahy o (znovunalezení) jednoty doprovázely v podstatě všechna rozdělení
- Zárodky moderního ekumenického hnutí:
 - Probuzenecká hnutí (v 18. století)
 - větší důraz na osobní proměnu a životní praxi než na církevní příslušnost ke konkrétnímu církevnímu historickému útvaru (pojem **denominace** oproti pojmu **církev**)
 - Evangelikální aliance (1846, mezinárodní sdružení církví, společností a jednotlivců reagující na tzv. oxfordské hnutí v anglikánské církvi; EA měla za cíl obranu proti katolicismu a podporu náboženské svobody reformovaných církví po celém světě)
 - Vznik konfesních svazů (ve 2. polovině 19. století)
 - „zemské“ protestantské církve jedné konfese vytvářejí nadnárodní svazy a sdružení (podobně jako vznikají jiné necírkevní organizace, např. Červený kříž, Komunistická internacionála, Světová poštovní unie atd.)
 - např. Evangelikální aliance (1846), Anglikánské společenství (1867), předchůdce Světového luterského svazu (1868), Aliance reformovaných církví světa s presbyteriánským uspořádáním (1875, předchůdce dnešního Světového společenství reformovaných církví), Utrechtská unie /starokatolických církví/ (1889) atd.
 - do určité míry i první koncil „světové církve“ 1. vatikánský (1869/1870)
 - Misijní hnutí (protestantské) (ve 2. polovině 19. století)

Vývoj oficiálního ekumenického hnutí, „ekumenická řeka“

- Hlavní proudy moderního ekumenického hnutí (uveden rok, kdy začleněny do Světové rady církví, zal. 1948)
 - **Mezinárodní misijní rada** (International missionary council, zal. 1921, 1961)
 - **Hnutí pro praktické křesťanství** (Life and Work, 1948)
 - **Hnutí pro víru a řád** (Faith and Order, 1948)
 - **Světová rada pro křesťanskou výchovu** (World council of christian education, vyrostla z hnutí nedělních škol /první velké shromáždění v Londýně 1889/, 1971)

Ekumenismus: dějiny

- 1948 v Amsterdamu založena Světová rada církví
 - „společenství církví“ NE „nadcírkve“
 - věroučná báze:
 - (1948): „Světová rada církví je společenství církví, které přijímají našeho Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele.“
 - (1961): „Světová rada církví je společenství církví, které vyznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele podle Písem, a proto společně usilují splnit své povolání pro slávu jediného Boha, Otce, Syna a Ducha svatého.“
- v 60. letech se k oficiálnímu ekumenickému hnutí připojila většina pravoslavných církví
 - staly se členy Světové rady církví, některé po roce 1990 vystoupily (např. Gruzínská pravoslavná církev v roce 1997)
- po II. vatikánském koncilu (1962–1965) také katolická církev
 - nestala se členkou Světové rady církví, ale její zástupci jsou např. členy Komise pro víru a řád Světové rady církví
 - po návštěvě papeže Františka ve Světové radě církví v roce 2018 se spolupráce katolické církve se SRC zintenzívnila

Ekumenismus: různé úrovně

- **světová:**
 - Světová rada církví;
 - už zmíněné konfesijní svazy (např. Světové společenství reformovaných církví, Světový luterský svaz)
- **regionální / kontinentální:**
 - např. v Evropě: Konference evropských církví, Společenství evangelických církví v Evropě
 - v některých regionech ŘKC členem (Karibik, Střední Východ)
 - v Evropě Konference evropských církví spolupracuje s Radou evropských biskupských konferencí
- **národní, resp. státní:**
 - Ekumenická rada církví (ERC), Česká evangelikální aliance (ČEA)
 - obě organizace pořádají vlastní modlitební týden za jednotu:
 - » ERC zaštiťuje (překládá materiály do češtiny) **Týden modliteb za jednotu křesťanů**, který se koná každý rok v pevně stanoveném období od 18. do 25. ledna,
 - » ČEA zaštiťuje (připravuje vlastní materiály) **Alianční týden modliteb**, který se koná v týdnu od první lednové neděle do následující neděle

Různé dialogy jednotlivých církví

Ekumenické vztahy vatikánského Dikasteria pro podporu jednoty křesťanů:

<https://www.christianunity.va/content/unitacristiani/en/dialoghi.html>

🏠	DICASTERY	ECUMENICAL RELATIONS	GENERAL DOCUMENTS	WEEK OF PRAYER FOR CHRISTIAN UNITY	RELIGIOUS RELATIONS WITH JUDAISM	🔍
ECUMENICAL RELATIONS						
EASTERN SECTION			WESTERN SECTION			
Orthodox Churches of Byzantine Tradition			Old Catholic Bishops' Conference Union of Utrecht			
Oriental Orthodox Churches			Anglican Communion			
Assyrian Church of the East			Lutheran World Federation			
			World Methodist Council			
			World Communion of Reformed Churches			
			Baptist World Alliance			
			Christian Church (Disciples of Christ)			
			Pentecostals and New Charismatic Churches			
			Evangelicals			
			Mennonite World Conference			
			Salvation Army			
			Multilateral Dialogues			

CÍRKEV (CÍRKVE)

JEDNOTA A ROZDĚLENÍ

Jednota x rozdělení církve podle UR

- „**Kristus Pán totiž založil církev jednu a jedinou, a přesto se více křesťanských společností vydává před lidmi za pravé dědictví Ježíše Krista. Vyznávají sice, že jsou všichni učedníci Páně, avšak **rozdílně smýšlejí a jdou různými cestami, jako by Kristus sám byl rozdělen.** (srov. 1 Kor 1,13)**
 - "Dověděl jsem se totiž o vás z domu Chloé, bratří, že jsou mezi vámi **spory**. Myslím tím to, že se mezi vámi říká: Já se hlásím k Pavlovi, já zase k Apollovi, já k Petrovi, já ke Kristu. **Je snad Kristus rozdělen?** Což byl Pavel za vás ukřižován? Nebo jste byli pokřtěni ve jméno Pavlovo?" (1K 1,11-13)
- Toto **rozdělení** však zřejmě:
 - odporuje Kristově vůli,
 - je pohoršením (*latinsky scandalum*) světu a poškozuje svatou věc hlásání evangelia všemu stvoření.“

Dekret o ekumenismu Unitatis redintegratio (1964), č. 1

Rozdělení podle UR

- „V této **jedné a jediné Boží církvi** už od **samého začátku** vznikaly určité roztržky,
 - srov. 1 Kor 11,18-19; Gal 1,6-9; 1 Jan 2,18-19
- které apoštol ostře kárá a odsuzuje.
 - srov. 1 Kor 1,11nn; 11,22
- V pozdějších stoletích však vznikly rozsáhlejší rozpory a **nemalé společnosti se odloučily** (!) od plného společenství katolické církve, **leckdy ne bez viny lidí z obou stran.**
 - Ti však, kdo se nyní rodí v takových společnostech a dosahují v nich víry v Krista, **nemohou být viněni z hříchu odloučení** a katolická církev k nim přistupuje s bratrskou úctou a láskou.
 - Neboť ti, kdo věří v Krista a řádně přijali **křest**, **jsou v určitém společenství s katolickou církví**, i když ne dokonalém.“

Dekret o ekumenismu Unitatis redintegratio (1964), čl. 3

Důvody rozdělení „církve Kristovy“

- **Důvodem rozdělení** se mohlo stát v příhodný okamžik prakticky cokoliv a často šlo o souběh několika motivů.
 - různě chápané důsledky víry v Krista (míra povolnosti v době pronásledování, radikalita následování Krista)
 - politické faktory (nároky církevních center, emancipační snahy okrajových provincií říší) – např. Starobylé církve Východu

Jak je rozdělení vnímáno? (Filipi)

- Na jedné straně je **každá církev** přesvědčena, **že v ní se uskutečňuje pravá Kristova církev a nabízí spolehlivá cesta ke spasení**; kdyby toto sebevědomí neměla, ztratila by důvod své existence a musela by se zrušit.
- Na druhé straně však nemůže přehlédnout, **že mimo ni existuje další velká řada církevních útvarů**, které žijí tímž přesvědčením.
- Jak se s tím vypořádat? Odpovědi jsou různé.

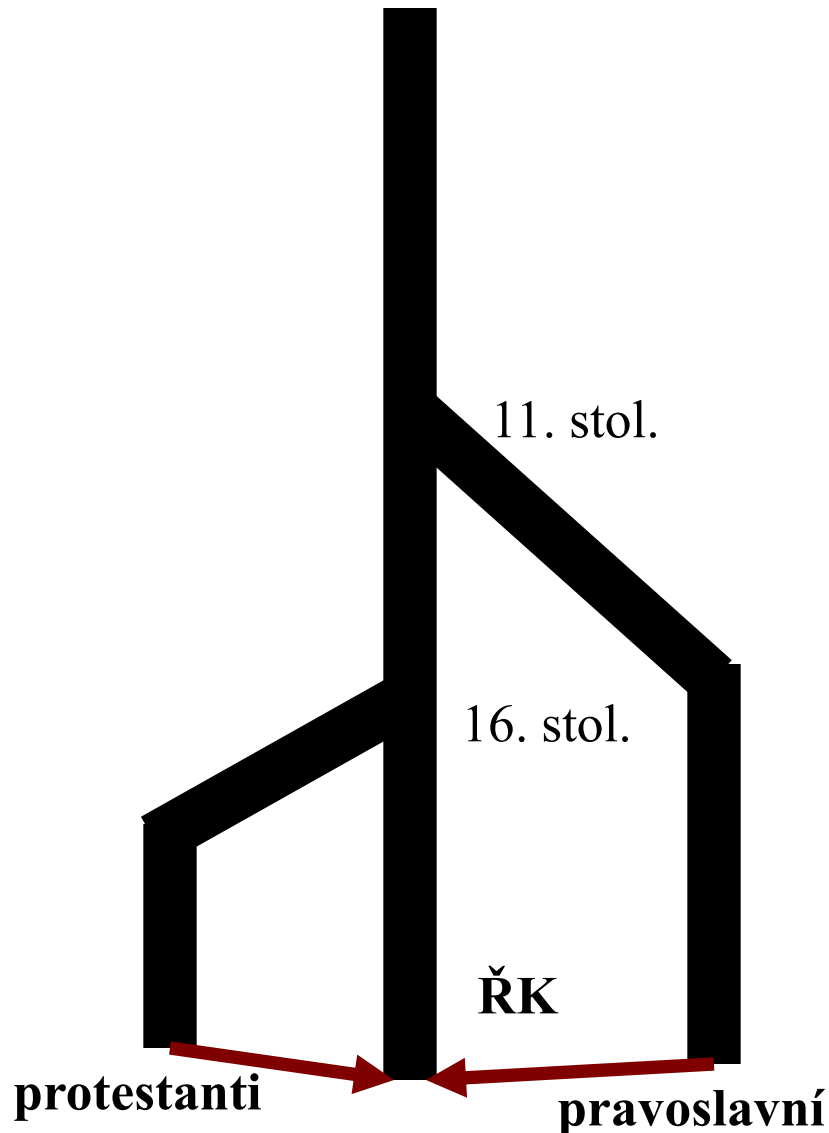
Jak je rozdělení vnímáno? (Filipi)

- Uznání i jiných církví (tj. další existující církve mohou právem o sobě věřit, že patří pravé církvi Kristově a že v nich je spolehlivě možno dojít spasení):
 - V Kristově církvi existuje **zásadní pluralismus** (i evangelium má přece čtyři verze) a každá z existujících církví legitimně **ztělesňuje jinou stránku Kristova poselství**, aniž tím přestává mít podíl na jediné Kristově církvi.
 - Nebo: Každá církev má a pěstuje **nějakou částku Kristovy pravdy, střeží své zvláštní charisma** a je tudíž jen „částkou“ všeobecné Kristovy církve, takže teprve kdybychom je poskládali všechny dohromady (což se nám v tomto věku nemůže podařit), dobrali bychom se plnosti „jedné, svaté, všeobecné, apoštolské“ církve.

Jak je rozdělení vnímáno? (Filipi)

- Názor, který toto uznání jiným církvím **odpírá**, za církve je nepovažuje.
 - Byl běžný v dobách konfesijních polemik, které se namnoze soustřeďovaly k tomu, aby dokázaly, že a proč ta či ona církev nemůže být církví pravou, nýbrž je falešnou církví a vlastně ne-církví. Skrytě ovšem takový názor žije v různých prostředích stále.
 - **Výlučnost je známkou sekty:**
 - „Společenství, jež žije **přesvědčením, že mimo jeho řady není spásy**, je s největší pravděpodobností **sektou**, a to bez ohledu na to, jak je početné nebo nepočetné, strukturované nebo nestrukturované, ke světu přátelské nebo nepřátelské, aktivní nebo pasivní.“

Různý pohled na štěpení církví v dějinách 1

Představa: „Nemalé společnosti se odloučily od plného společenství katolické církve“ (UR 3)

Cesta k jednotě: „At' se vrátí“ (Mortalium animos, 1928)

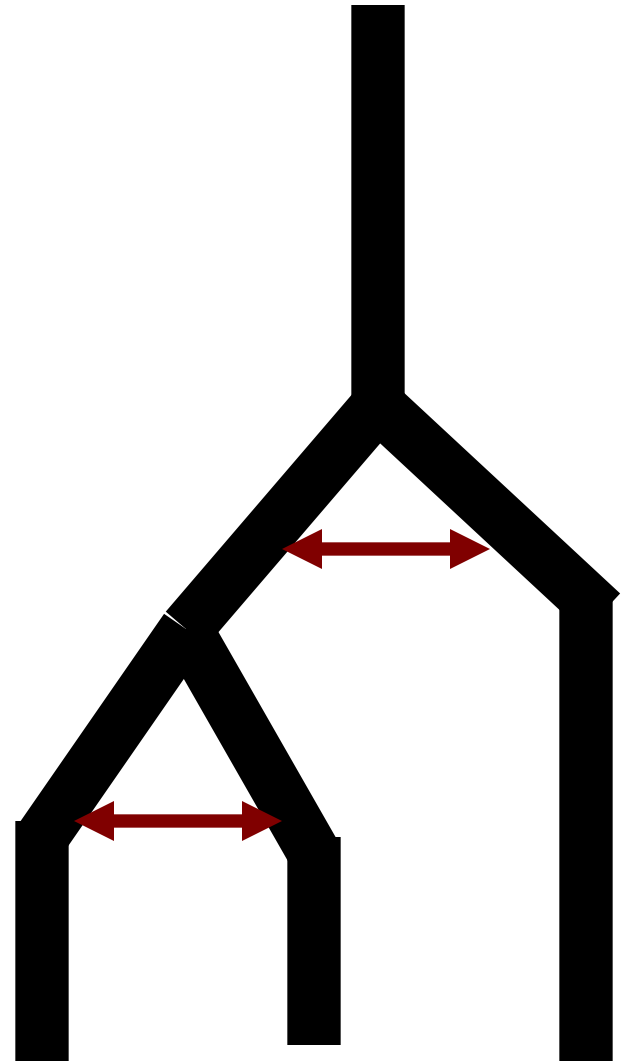
tzv. ekumenismus návratu
(zastáváný v katolické církvi
do II. vatikánského koncilu)

Různý pohled na štěpení církví v dějinách 2

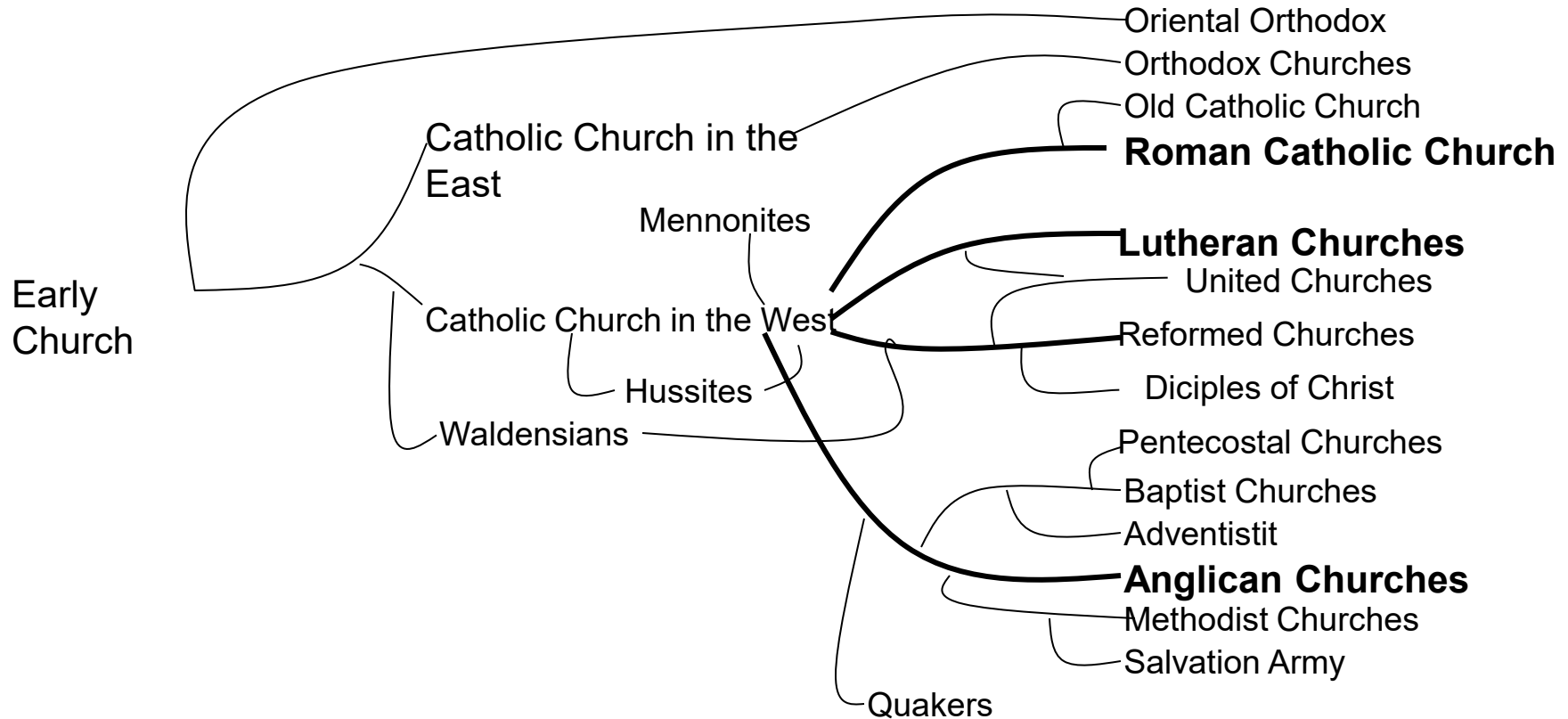
Rozdělením dochází k vzájemnému **vymezování se**. Důraz na to, co máme odlišné (tj. lepší) **vytváří novou identitu**.

Nikdo nemá plnost

„Rozdělení křesťanů brání církvi uskutečnit plnost katolicity jí vlastní v těch synech, kteří jsou k ní sice křtem přidružení, ale jsou odloučeni od plného společenství s ní. I pro církev samu se tak stává obtížnějším projevovat v životní skutečnosti plnost katolicity po všech stránkách“ (UR 4)

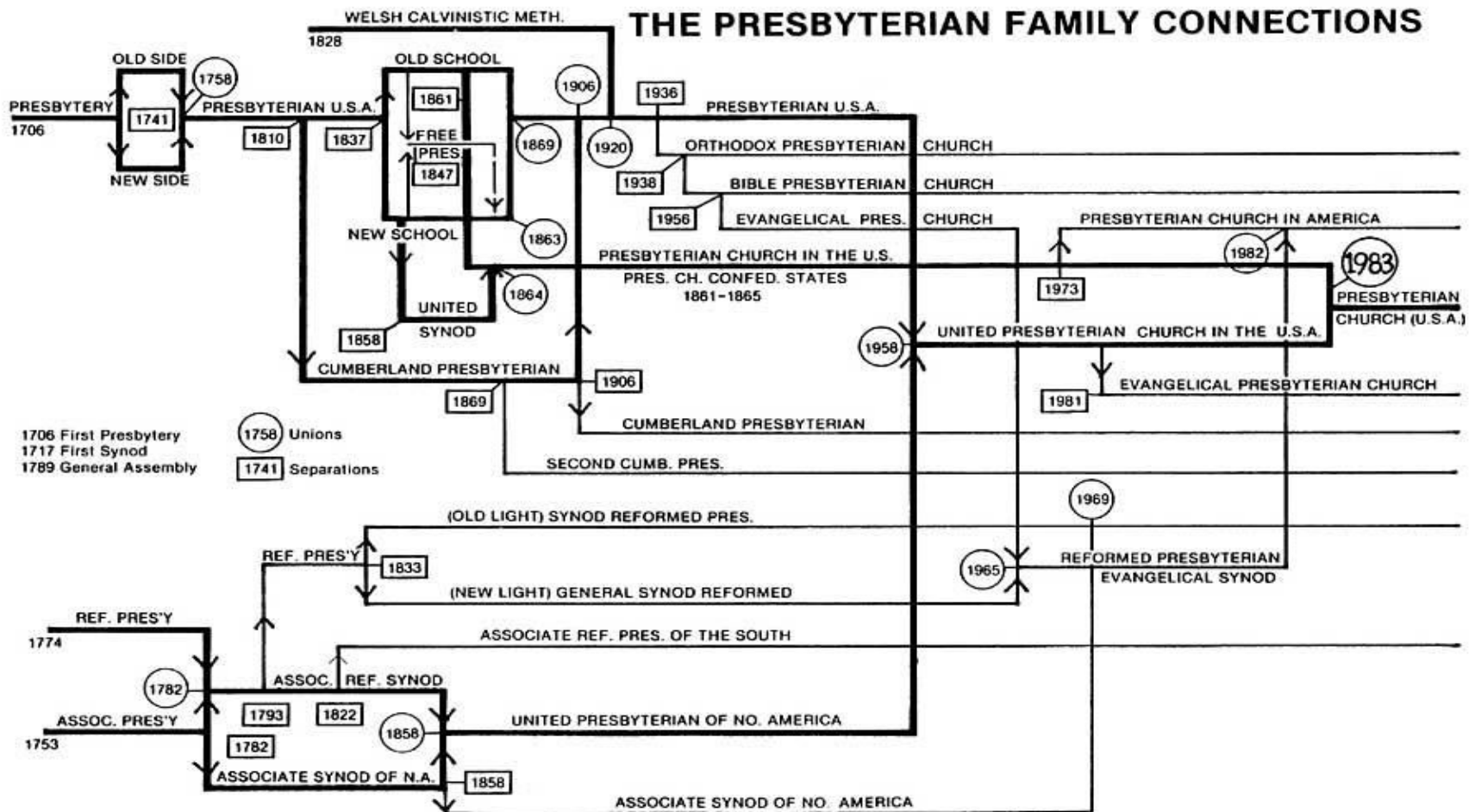
Pohled na dělení církví v dějinách globálně

Ukázka detailu štěpení a sjednocování církví

(presbyteriánská církev v USA v 18. – 20. století)

2005: 2.4 million members, 11,100 congregations, 14,000 ordained and active ministers

Vlivem rozdělení se církve staly jednostrannými

Každá církev zdůrazňuje především ty stránky víry, které jsou podle ní v jiných církvích zanedbány.

Ekumenický dialog by měl vést:

k překonání
jednostrannosti

tj. k vzájemnému
obohacování

(nikoliv k uniformitě).

Bible kralická
„Šestidílnka“
(1579-1593)

Mary as the Virgin
of Guadalupe
(1531)

Současná realita „církev Kristovy“

- **Dnes: Jedna církev Kristova neexistuje jinak, než v mnohosti různých eklesiálních (církevních) útvarů.** (Pavel Filipi)
 - tímto konstatováním se vylučuje:
 - že by jediná církev Kristova byla totožná s jediným z těchto útvarů
 - že by o některém z těchto útvarů bylo možno předem bez bližšího zdůvodnění říci, že k jediné církvi Kristově nepatří

Vývoj představ o jednotě církví

- původně preferováno organické spojení církví v jednu církev
 - nevýhoda: **ekumenický redukcionismus**
 - tj. to, co nás rozděluje, představuje ohrožení jednoty, proto je třeba to pokud možno opustit nebo výrazně umenšit
- dnes preferované modely vzájemného uznání
 - např. „konciliární společenství“; smířená rozdílnost (jednota v rozdílnosti); jednota jako společenství (koinonický, komuniální model)
 - to, co nás rozděluje, resp. to, co nacházíme u druhých, nás může obohatit
 - **Ekumenismus jako „výměna darů“**, viz např. „abychom přijímali to, co v nich Duch zasel jako dar, který je určen také nám. Například v dialogu s našimi pravoslavnými bratry máme my katolíci možnost přiučit se tomu, co to je biskupská kolegialita a jak prožívat synodalitu.“ Apoštolská exhortace papeže Františka *Evangelii gaudium* (2013), čl. 246
 - nevýhoda: jednota není vidět, proto se mluví o úsilí o „viditelnou jednotu“

RŮZNÁ POJETÍ CÍRKVE A VZTAHU K DALŠÍM CÍRKVÍM

ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV

ŘKC a církev Kristova

- před II. vatikánským koncilem (1962–1965):
 - „mystické Tělo Kristovo a římskokatolická Církev jsou **spolu totožné**“ (Pius XII., encyklika Humani generis, 1950)
- po koncilu:
 - „Tato církev /tj. jediná Kristova církev/, ustavená a uspořádaná na zemi jako společnost, **subsistuje** (*subsistit*, **uskutečňuje se**) v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním.“ (konstituce o církvi Lumen gentium, 1964, čl. 8)
 - tj. v římskokatolické církvi Kristova církev nepochybně existuje v určitém dějinném útvaru
 - „Ovšem i **mimo její organismus je mnoho prvků posvěcení a pravdy**, které jako dary vlastní Kristově církvi vybízejí ke katolické jednotě.“ (tamtéž)
 - „koncil neměl v úmyslu tuto nauku (o Církvi) změnit a ani ji nezměnil, nýbrž ji pouze rozvinul, prohloubil a zeširoka vyložil.“ (Kongregace pro nauku víry, 2007, Odpovědi na otázky...)

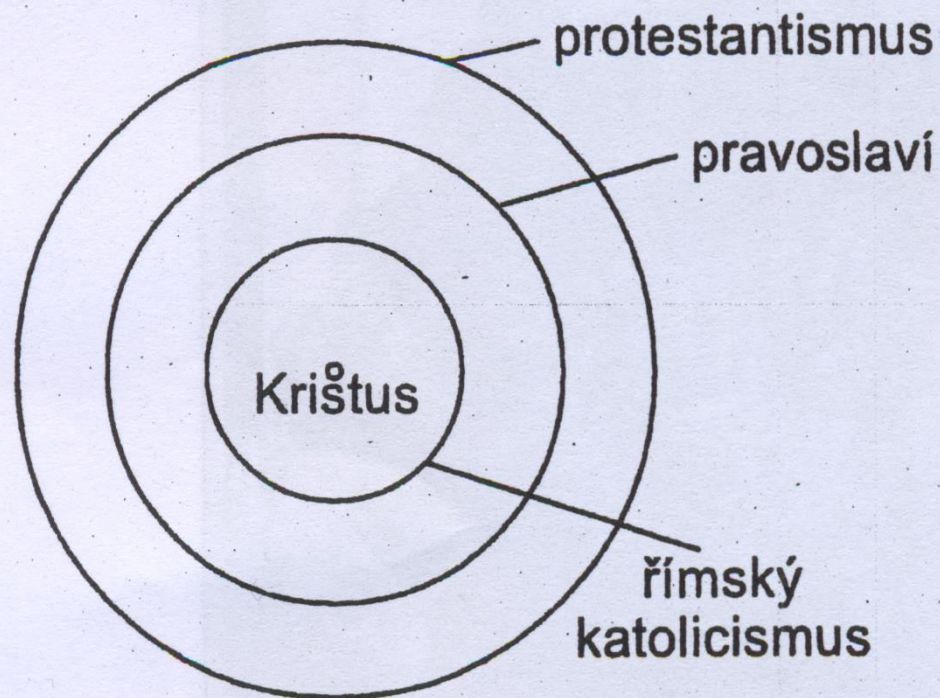
ŘKC a dvě kategorie církví

- Z pohledu ŘKC existují **dvě kategorie** církví a církevních společností (podle dekretu Unitatis redintegratio, 1964)
 - kromě **katolické církve** (+ **církví „*sui iuris*“** /svého práva/ viz dekret O východních katolických církvích Orientalium Ecclesiarum, 1964 a Kodex kánonů východních církví /CCEO/, 1990)
 - **1) východní pravoslavné církve**
 - **2) církve a církevní společnosti Západu**
 - Pozn.: Každá jednotlivá církev, která se označuje jako **sui iuris**, je **samostatná partikulární církev**, kterou tvoří věřící křesťané jako „společenství Božího lidu, sjednocené vlastní hierarchií (biskupem), které je uznáno nejvyšší autoritou církve - římským papežem.“ (srov. kán. 27 CCEO)

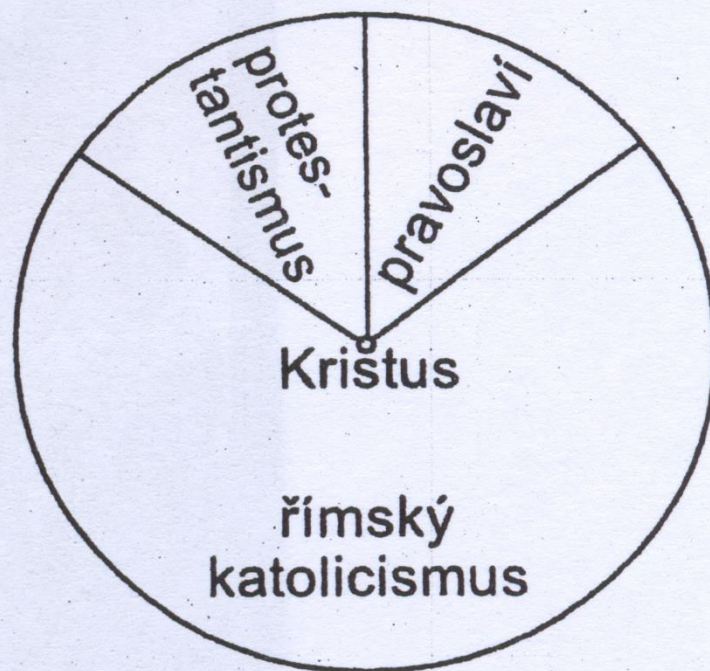
Grafické modely vztahu mezi křesťany

- Katolický model:
- Protestantský model:

„Katolický“ model:

„Protestantský“ model:

Východní církve

Dekret o ekumenismu (1964), čl. 15:

- „Jelikož tyto církve, i když odloučené, **mají pravé svátosti** a především, vlivem apoštolské posloupnosti, **mají kněžství a eucharistii**, které je s námi dosud těsně pojí, je nějaká spoluúčast na bohoslužbách za vhodných okolností a se souhlasem církevní autority nejen možná, ale dokonce se doporučuje“

Odloučené církve a církevní společnosti na Západě

Dekret o ekumenismu (1964), čl. 22:

- „**Ačkoli** církevní společnosti od nás odloučené **nežijí s námi v plné jednotě** vyplývající ze křtu **/viz dále/** a
- **ačkoli** se domníváme, že neuchovaly původní a úplnou podstatu eucharistického tajemství (*genuinam atque integram substantiam Mysterii eucharistici non servasse*), především proto, že jim chybí svátost kněžství (*propter sacramenti Ordinis defectum*),
- **přesto**, když při večeři Páně připomínají jeho smrt a vzkříšení, **vyznávají**, že je to znamení života ve společenství s Kristem, **a očekávají** jeho slavný příchod.
- **Proto** je třeba, aby předmětem dialogu bylo učení o večeři Páně, o ostatních svátostech, o liturgii a o službách církve.“ (čl. 22)

ŘKC a pokus o rozlišení „církví“

- Pokusy o rozlišení kategorií církví (**Dominus Iesus, 2000**):
 - „Kristova církev navzdory rozdělení křesťanů nadále plně existuje pouze v katolické církvi.“ (čl. 16)
 - „Církev, které sice nejsou v dokonalém společenství s církví katolickou, ale zůstávají s ní spojeny velmi těsnými pouty, jako **apoštolská posloupnost a platná eucharistie, jsou právě partikulární církve**. Proto i v těchto církvích je přítomna Kristova církev a působí v nich. (čl. 17)
 - „Církevní společenství, která neuchovala platný episkopát a ryzí a úplnou podstatu eucharistického tajemství (*quae validum Episcopatum et genuinam ac integram substantiam eucharistici mysterii non servant*, s odkazem na UR, 22), **nejsou církvemi v pravém slova smyslu**. (čl. 17)
 - slovo „subsistuje“ může být připisováno výlučně samotné katolické Církvi (Kongregace pro nauku víry, Odpovědi na otázky, týkající se některých aspektů nauky o církvi, 2007)

ŘKC od „návratu“ k otevřenosti Duchu sv.

- před II. vatikánským koncilem **návrat**:
 - encyklika Pia XI. o jednotě křesťanů **Mortalium animos (1928)**: ekumenické nekatolíky nazývá „**pankřesťany**“ a vyzývá je: „***Necht' se vrátí ke společnému Otci a on zapomíná na urážky vržené na Sv. Stolicí, přijme je se vší láskou otcovského srdce.***“
 - běžná terminologie (ne v oficiálních dokumentech): **heretici a schismatici**, resp. **bludaři a rozkolníci**

ŘKC od „návratu“ k otevřenosti Duchu sv.

- po II. vatikánském koncilu **otevřenost budoucím podnětům Ducha sv.:**
 - „Tento sněm si naléhavě přeje, aby se všechno, co konají synové katolické církve, **rozvíjelo ve spojení s tím, co podnikají odloučení bratři, aniž se cestám Prozřetelnosti kladou nějaké překážky nebo vytvářejí nepříznivé podmínky pro budoucí podněty Ducha svatého.** Dále koncil prohlašuje, že si je vědom toho, že tento svatý záměr -znovu usmířit všechny křesťany v jednotě jedné a jediné Kristovy církve - **přesahuje lidské síly a schopnosti.** Proto zcela skládá svou naději v Kristovu modlitbu za církve, v lásku Otce k nám a v sílu Ducha svatého“. (Dekret o ekumenismu, 24)
 - terminologie: (odloučení) **bratři** a **křesťané** jiných společenství

Dnes nemohou být viněni z hříchu odloučení...

- „V této jedné a jediné Boží církvi už od samého začátku vznikaly určité **roztržky**, které apoštol ostře kárá a odsuzuje. V pozdějších stoletích však vznikly rozsáhlejší rozpory a **nemalé společnosti se odloučily od plného společenství katolické církve**, leckdy ne bez viny lidí z obou stran. Ti však, kdo se nyní rodí v takových společnostech a dosahují v nich víry v Krista, nemohou být viněni z hříchu odloučení a katolická církev k nim přistupuje s bratrskou úctou a láskou.“ (Dekret o ekumenismu, 3)

Jsou ve společenství, jsou křesťané, jsou bratři v Pánu

- „Neboť ti, kdo věří v Krista a řádně přijali **křest**, jsou v určitém **společenství s katolickou církví**, i když **ne dokonalém**.
- Je pravda, že mezi nimi a katolickou církví jsou **rozpory různého druhu** jak v oblasti víry a někdy i kázně, tak ohledně struktury církve, takže plnému církevnímu společenství stojí v cestě nemalé překážky, někdy dosti vážné, o jejichž odstranění se snaží ekumenické hnutí.
- Nicméně však jsou vírou ve křtu ospravedlnění a přivtělení ke Kristu, proto **jim právem náleží čestné označení křesťanů** a synové katolické církve je oprávněně uznávají za bratry v Pánu.“ (Dekret o ekumenismu, 3)

EXKURS: TRIA VINCULA / TŘI POUTA (JEDNOTY)

Plné společenství: Tria vincula / tři pouta 1

- V katolickém pojetí spočívá **plné společenství** ve třech poutech / svazcích:
 - **Robert Bellarmin (1542-1621):**
 - ***vinculum symbolicum***: pouto jedné víry: jedno vyznání víry
 - ***vinculum liturgicum***: pouto slavení svátostí
 - ***vinculum sociale vel hierarchicum***: pouto hierarchické: vedení církve nástupci apoštolů (papežem a biskupy)
 - „*Snášejte se navzájem v lásce a usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; **jeden je Pán, jedna víra, jeden křest**, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech.*“ (List Efezským 4, 2-6)

Plné společenství: Tria vincula / tři pouta 2

- **Konstituce o církvi, 1964 (LG, čl. 14):**
 - „Do církevní společnosti jsou plně začleněni ti, kdo mají Kristova Ducha a přijímají její celé zřízení a všechny prostředky spásy v ní ustanovené, a v jejím viditelném organismu se spojují s Kristem – který ho řídí prostřednictvím papeže a biskupů – **svazky vyznání víry, svátostí, církevního vedení a společenství.**“
- **Katechismus katolické církve, 1992 (čl. 815):**
 - „Jaká jsou pouta jednoty? **Především „láska, neboť ona je svorník dokonalosti“** (Kol 3,14). Avšak jednotu církve v čase zajišťují také **viditelná pouta společenství:**
 - **vyznávání jediné víry přijaté od apoštolů;**
 - **společné slavení bohoslužby, především svátostí;**
 - **apoštolská posloupnost skrze svátost kněžství, která udržuje bratrskou svornost Boží rodiny.**“

Plné společenství: Tria vincula / tři pouta 3

- Martin Luther:

- „Znaky, podle nichž lze zevně usuzovat, kde je tato církev ve světě, jsou křest, svátost a evangelium.“ (Vom Papsttum zu Rom, 1520, WA 6; 301,3-4).
- „Neboť kde vidíš přítomny **křest, svátost a evangelium**, ať (spravovány) jakoukoli osobou, tam nepochybuji, že je církev.“
 - „*tria haec sunt Christianorum symbola, tesserae /známka/ et characters. Ubi enim **Baptisma et panem et Euangelium** esse videris, quocunque loco, quibuscunque personis, ibi Ecclesiam esse non dubites. In his enim signis vult nos Christus concordare...*“ (s odkazem na Ef 4,5: „jeden je Pán, jedna víra, jeden křest“)
 - (Ad librum eximii magistri nostri Magistri Ambrosii Catharini, defensoris Silvestri Prieratis acerrimi, responsio Martini Lutheri, 1521, WA 7, 720,35-38).
- „Proto nemusí být v církvi kázáno nic než jisté, čisté a jediné Boží slovo; kde to chybí, tam už není církev“ - ...*Wo das feyhl so ist nicht mehr die kirche, sondern des teuffels schule* (Wider Hans Worst, 1546, WA 51; 518,6-9).

ROZMANITOST PROTESTANTISMU

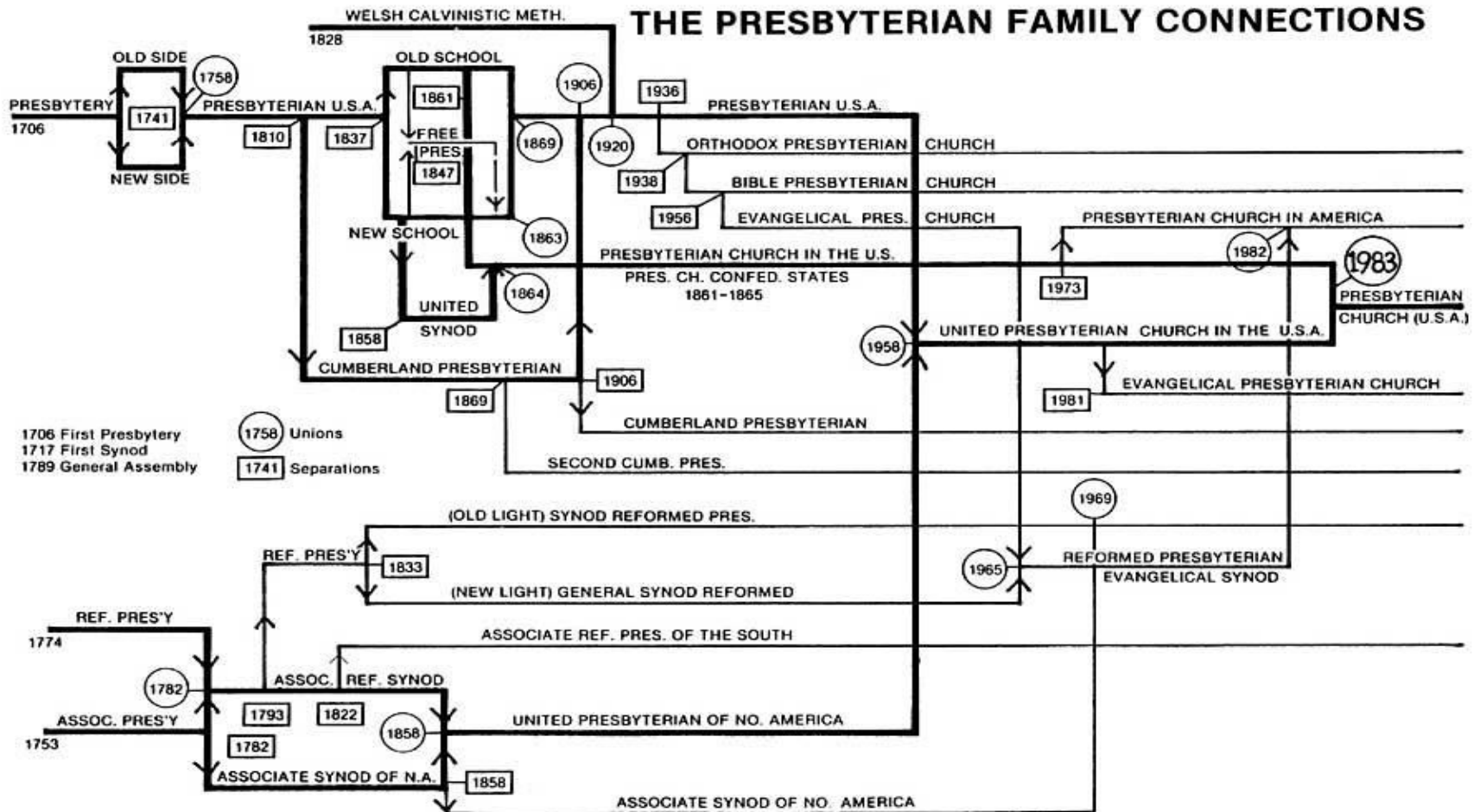
Rozmanitost protestantismu 1

- „Přístup reformačních církví k faktu rozdělení se zdá být poněkud ledabylý.“ (Pavel Filipi, Církev a církev)
- důvody rozmanitosti reformačních církví:
 - zásada: ***cuius regio, eius religio***
 - přesvědčení, že církev nejvlastněji existuje jako ***konkrétní shromáždění konkrétních osob (congregatio)***, nikoliv jako ústav, instituce, hierarchická stavba
 - zásada permanentní reformace: ***semper reformanda***
 - Kdykoliv se objeví nové poznání, vyvstanou nové výzvy a úkoly, je třeba v reformaci pokračovat i za cenu hlubokých zásahů do církevního organismu, i za cenu trvalých secesí.

Ukázka štěpení a sjednocování církví

(presbyteriánská církev v USA v 18. – 20. století)

2005: 2.4 million members, 11,100 congregations, 14,000 ordained and active ministers

Rozmanitost protestantismu 2

- **církev viditelná / neviditelná (příslušnost k pravé církvi)**
 - Nikdo z lidí nemůže s definitivní platností určit, kdo do pravé církve Kristovy patří, a kdo ne, v konkrétním shromáždění jsou spolu věrní křesťané i pokrytci, takže pravá církev je v nich jakoby skryta našim zrakům.
 - Martin Luther: Kdo do církve Kristovy opravdu patří, jsou známi toliko Bohu, církev skrytá (***ecclesia abscondita***)
 - „Církev je skrytá, svatí jsou neznámí.“ — „*Abscondita est ecclesia, latent sancti.*“

(De servo arbitrio /O zotročené vůli/ 1525, WA 18, 652, 23.)
- **Jednota bratrská rozlišovala:**
 - **církev** = celý Kristův lid
 - **jednota** = každý existující církevní útvar (jednota římská, luterská)

Stručně rozdíl mezi protestantským a katolickým pojetím jednoty církve

- **Luterská tradice podle Augsburského vyznání (1530), čl. VII:**

„Učí se rovněž, že **je jedna svatá církev**, která potrvá věčně. Církev pak je shromáždění svatých, kde se:

- **1) učí /káže/ čisté evangelium a**
- **2) náležitě se vysluhují svátosti /podle evangelia/.**

A k pravé jednotě církve dostačuje souhlas v učení evangelia a ve vysluhování svátostí, aniž by bylo třeba, aby se všude dodržovala stejná ustanovení, služby nebo obřady ustanovené lidmi.“ (+ *Ef 4,4-6*)

- **Reformovaná tradice doplňuje:**

- **3) církevní kázeň**

- **Římskokatolická tradice /Robert Bellarmin (1542-1621)/ v jistém smyslu doplňuje**

viz (výše) tria vincula: symbolicum – jedno vyznání víry, liturgicum – svátosti, hierarchicum, tj.:

- **3) Vedení zákonných duchovních pastýřů** a zvláště římského biskupa.

**ČESKOBRATRSKÁ CÍRKEV
EVANGELICKÁ**

Českobratrská církev evangelická 1

- **"Věříme svatou Církev obecnou."** Věříme, že jejím jediným Tvůrcem a udržovatelem je Pán Ježíš Kristus sám. Členství v církvi Kristově je Božím darem a Božím tajemstvím.
- Věříme, že pro Ježíše Krista smíme a máme o **sobě i o jiných křesťanech míti plnou naději, že jsme údy svaté obecné církve Kristovy.**
- V této naději chceme v podmínkách praktického života říci, **kdo je považován za člena Českobratrské církve evangelické, aniž se tím odvažujeme rozhodovat o tom, kdo je členem církve jako těla Kristova.**

(Preambule Řádu členství v církvi)

Českobratrská církev evangelická 2

- 1) Členem Českobratrské církve evangelické je ten, který byl přijat a evidován jako člen některého farního sboru za podmínky, že
 - **byl řádně pokřtěn v některém jejím sboru** (dříve i evangelické církve augšpurského či helvetského vyznání), a nebo
 - prokáže, že **byl řádně pokřtěn v jiné křesťanské církvi** vyznávající dílo Boha Otce, Syna i Ducha sv.
- 2) **Členům jiných křesťanských církví** (*do roku 1998 bylo „evangelíkům jiného vyznání“*) může Českobratrská církev evangelická **propůjčit členství**, jestliže o to v některém jejím sboru požádají. Přitom jsou posuzovány dva znaky mateřského křesťanského společenství žadatele (*od roku 1999, v reakci na výše uvedenou změnu*):
 - věrnost christologickému vyznání
 - ekumenická otevřenost(Řád členství v církvi, čl. 1)

CÍRKEV BRATRSKÁ

Církev bratrská 1

- Vyznání víry CB s komentářem, čl. 9
 - „Věříme, že církev je jedna, obecná, svatá a apoštolská. Církev je všude tam, kde se
 - zvěstuje Boží slovo,
 - slaví se svátosti a
 - věřící se vzájemně povzbuzují a napomínají, aby rostli do Kristovy podoby.“

Církev bratrská 2

- Zásady CB (1976, 1997):
 - „Vyznáváme v Církvi bratrské, stejně jako jiné křesťanské církve, že věříme v jednu apoštolskou, svatou církev obecnou (KATHOLIKÉ EKKLÉSIA). Nepovažujeme tedy svoji církev za jediné správnou a dokonalou. Naopak, chceme se učit lepší poslušnosti a následování Pána Církve i od jiných církví, a to jak z jejich minulosti, tak i z přítomnosti. Kristova církev při všem rozdělení na denominace (Bratři říkali "jednoty") je na světě jen jediná s jedinou Hlavou - Kristem. Tato církev je zástupem poutníků, jde staletími kupředu vstříc svému Pánu.“
 - pozn.: po přepracování základních dokumentů Církve bratrské v roce 2016 se tento text v nich již nenachází

KŘEST

KŘEST A JEDNOTA CÍRKVE / CÍRKVÍ

Co je křest?

- Existuje celá řada motivů, resp. významů křtu
- V následujících příkladech je zvýrazněn eklesiologický (církevní) aspekt křtu

Smysl křtu podle Linských dokumentů (1982)

- Křest znamená účast na životě, smrti a vzkříšení Ježíše Krista.
- Křest v sobě zahrnuje vyznání hříchů a obrácení srdce. Pokřtěným je odpuštěno, jsou očištěni a posvěceni Kristem.
- Duch sv. působí v životě lidí před křtem, při křtu i po křtu. Dar Ducha sv.
- Ve křtu jsou křesťané uváděni do jednoty s Kristem, se sebou navzájem a s církví všech dob a míst.
Křest je základním svazkem jednoty.
- Křest je znamením království Božího. Křtem začíná realita nového života, zasazená doprostřed tohoto světa.

Křest podle Katechismu katolické církve (1992), čl. 1213

- Svatý křest je základem celého křesťanského života, vstupní branou k životu v Duchu a branou, která otevírá přístup k ostatním svátostem.
- Křtem jsme osvobozeni od hříchu a znovuzrozeni jako Boží děti, **stáváme se Kristovými údy; jsme přivtěleni k církvi a stáváme se účastnými jejího poslání.**
- „Křest je znovuzrození skrze vodu ve slově.“

Křest podle Pavla Filipiho

- Křtem vstupujeme do trvalého společenství s Trojjediným Bohem a stáváme se Kristovým vlastnictvím navždy.
- **Křtem vstupujeme do Těla Kristova a stáváme se jeho údy ve společenství se všemi pokřtěnými.**
- Křtem se vydáváme na cestu následování Ježíše Krista a stáváme se jeho učedníky v síle Ducha sv.
- Křest je výrazem a potvrzením Božího zaslíbení vůči křtěnému a zároveň závazkem křtěného, a to závazkem celoživotním.

Dekret o ekumenismu: Dnes nemohou být viněni z hříchu odloučení...

- „V této jedné a jediné Boží církvi už od samého začátku vznikaly určité **roztržky**, které apoštol ostře kárá a odsuzuje. V pozdějších stoletích však vznikly rozsáhlejší rozpory a **nemalé společnosti se odloučily od plného společenství katolické církve**, leckdy ne bez viny lidí z obou stran.
- Ti však, kdo se nyní rodí v takových společnostech a dosahují v nich víry v Krista, nemohou být viněni z hříchu odloučení a katolická církev k nim přistupuje s bratrskou úctou a láskou.“

Dekret o ekumenismu: Jsou ve společenství, jsou křesťané, jsou bratři v Pánu

- „Neboť ti, **kdo věří v Krista a řádně přijali křest**, jsou v určitém **společenství s katolickou církví**, i když **ne dokonalém**.
- Je pravda, že mezi nimi a katolickou církví jsou **rozpory různého druhu** jak v oblasti víry a někdy i kázně, tak ohledně struktury církve, takže plnému církevnímu společenství stojí v cestě nemalé překážky, někdy dosti vážné, o jejichž odstranění se snaží ekumenické hnutí.
- Nicméně však jsou vírou ve křtu ospravedlněni a přivtěleni ke Kristu, proto **jim právem náleží čestné označení křesťanů a synové katolické církve je oprávněně uznávají za bratry v Pánu**.“

Shrnutí: Jednota a rozdělení při křtu

- Jsme jedno, resp. jsme bratři a sestry, protože...
- Křtem vstupujeme do Těla Kristova a stáváme se jeho údě ve společenství se všemi pokřtěnými.
- Jsme rozdělení, protože...
- Křtem jsme zároveň začleněni do konkrétního společenství církve. Mezi církvemi existují rozpory a rozdělení.

PRAXE KŘTU (Z POHLEDU EKUMENISMU)

Uznání křtu uděleného jinou církví

- v zásadě se křest uznává i bez existence dohod
 - např. ŘKC uzavřela dohodu o křtu s ČCE (1994), CČSH (1994) a SCEAV (2001)
- ŘKC při vážných pochybnostech o platnosti křtu může udělit (pouze soukromě) „křest pod podmínkou“ (CIC, kán. 869 § 2)
 - „Pokud nejsi pokřtěn, tak tě křtím ve jménu Otce i Syna i ducha Svatého.“
- Apoštolská církev (AC) a Bratrská jednota baptistů (BJB) neuznávají křest nemluvňat přijatý v jiné církvi a vyžadují křest na osobní vyznání víry

Uznání křtu uděleného jinou církví

- Církev bratrská se brání překřtívání, ale platí svoboda svědomí:
„Křest považujeme **v zásadě za neopakovatelný**. Pro ty, kteří byli pokřtěni v dětství a touží při vstupu do sboru obnovit své křestní vyznání a slib, je možné doporučit **bohoslužební připomínku křtu** (Bohoslužebná agenda CB).

V případě, že dřívější křest nebyl vykonán ve jméno Boha Otce, Syna i Ducha svatého, a nejednalo se tak o trojiční křest, je možné pokřtít.

Jestliže je někdo po svém obrácení **vážně znepokojen, zda jeho dřívější křest je platný** (např. rodiče křtěného nebyli v době křtu dítěte věřící), vede s ním kazatel **nejprve pastýřský rozhovor o neopakovatelnosti křtu**. Trvá-li i potom dotyčný bratr či sestra na tom, že chtějí být jako věřící pokřtěni, nemá jim v tom být bráněno. Nejsme povoláni, abychom panovali nad vírou a svědomím druhých lidí (2K 1,24; 1K 10,29).“

Duchovní zásady CB, čl. 158.

„křest nemluvňat“ a „křest na základě vyznání víry“

- „křest nemluvňat“ z církví v rámci ERC nepraktikují AC, BJB, Jednota bratrská (JB)
- Církev bratrská, respekt k různým přístupům:
 - Řád správy CB:

„Křtem dítěte (Zásady čl. 151 a 153) se slouží jen v tom případě, pokud o něj požádají rodiče, z nichž aspoň jeden je Členem. **Kazatel, který kvůli svému osobnímu přesvědčení děti nekřtí, pozve ke křtu dítěte osobu (§ 100), která ho zastoupí.** Před křtem vyznávají věřící rodiče svou osobní křesťanskou víru a skládají příslušný slib (Formuláře 8). Obdobně se zavazuje i Sbor.“ (§ 103)

pozn.: „Křtem dítěte se rozumí křest osoby, která z důvodu věku ještě není schopna učinit vlastní rozhodnutí víry.“

„Rodiče, kteří nechávají křest dítěte na jeho vlastním pozdějším rozhodnutí, mohou žádat správce Sboru nebo Staršovstvo o **požehnání dítěti** (Zásady čl. 148 a 149). Při požehnání skládají věřící rodiče příslušný slib (Formuláře 9).“ (§ 104)

Ekumenická dohoda o křtu

- Dokument Komise pro víru a řád Světové rady církví o křtu (Lima, 1982):
 - „Všechny církve uznávají, že k přijetí spásy, které je ve křtu ztělesněno a vyjádřeno, **je nutná víra.**“ (čl. 8)
 - „Křest nesouvisí jen s okamžitým zážitkem, ale s **celoživotním růstem v Krista.**“ (čl. 9)
 - „I když nemůžeme vyloučit, že v apoštolské době byl také prováděn křest nemluvňat, nejzřetelnější **oporu v novozákonním písemnictví má křest na podkladě osobního vyznání víry.**“ (čl. 11)
 - „Jak křest věřících, tak křest nemluvňat se vysluhuje v církvi jako **obecenství víry.** Je-li křtěn někdo, kdo může odpovídat sám za sebe, pak nedílnou součástí křestní služby bude osobní vyznání víry. Je-li křtěno nemluvně, pak osobní odpověď bude dána v pozdější době jeho života. **V obou případech křtěná osoba bude muset růst v chápání víry.** Od těch, kdo byli pokřtěni na podkladě vlastního vyznání bude vždy vyžadováno, aby ustavičně rostli v osobní odpovědi víry. V případě křtu nemluvňat je osobní vyznání očekáváno později a křesťanská výchova je zaměřena na to, aby takové vyznání vyvolala.“ (čl. 12)
 - „**Křest je neopakovatelný akt.** Měli bychom se vyhnout jakýmkoliv praktikám, které by bylo možno vykládat jako opakování křtu.“ (čl. 13)

Způsob křtu: polití, ponoření

- pouze ponoření: AC, BJB
- Pravoslavná církev zdůrazňuje trojí ponoření, ale u dospělých umožňuje trojí polití
- argument proti platnosti pouze ponoření:
 - odkaz na ***Didaché***, tj. Učení 12 apoštolů (text z doby kolem roku 150), /např. Duchovní zásady CB, čl. 156/:
„Co se týče křtu, křtěte takto: Po výše uvedeném poučení křtěte ponořením do pramenité vody ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Nemáš-li pramenitou, pokřti jinou. Nemohl-li bys studenou, užij teplé. Nemáš-li ani studené, **vlij třikrát vodu na hlavu** ve jménu Otce i Ducha Svatého.“ (kapitola VII.)

Způsob křtu: ekumenická vstřícnost

- Agenda ČCE (1983) ještě umožňovala křest dospělého formou:
 - Křtěný dospělý poklekne a křtící se třikrát dotkne namočenými prsty křtěncova čela.
- V rámci dohody s ŘKC v roce 1994 se ČCE tohoto způsobu zřekla a napříště se omezila pouze na ponoření a polití, neboť uznala, že tyto způsoby zvýrazňují symboliku obmytí.

EUCCHARISTIE / VEČEŘE PÁNĚ

PROTESTANTSKÁ KRITIKA UČENÍ O EUCHARISTII A EUCHARISTICKÉ PRAXE

Protestantská kritika „papežské mše“

Luther: Šmalkaldské články (1537)

- „Mše v papežství je **největší a nejhroznější ohavnost**, poněvadž přímo popírá první, výše uvedený článek */o ospravedlnění/*.“

Kalvín: Malé pojednání o večeři Páně (1541)

- „Mše, kterou v papežově církvi vydávají za opravdovou večeři Páně, se stala **pouhou opičárnou a kejklářstvím**.“

Heidelberský katechismus (1563), otázka 80

- „Mše tudíž v podstatě není nic jiného než zapření jediné oběti a utrpení Ježíše Krista a **zlořečené modlářství**.“

„Odpověď“ Tridentského koncilu

- 11. října 1551 dekret o eucharistii (13. sessio)
 - důraz na skutečnou / reálnou přítomnost
 - „Ve svátosti nejsvětější eucharistie je **doopravdy, reálně a podstatně** (*vere, realiter et substantialiter*) přítomno tělo a krev zároveň s duší a božstvím našeho Pána Ježíše Krista, a tedy celý Kristus“
 - Katolická víra v zázračnou a jedinečnou proměnu je církví přiléhavě nazývána **transsubstanciací** (*aptissime transsubstantiationem appellat*).
 - z toho vyplývající úcta k eucharistii (a triumfalismus)
 - Kristus ve svátosti je hoden úcty a klanění
- 17. září 1562 (22. sessio) učení o mešní oběti (3. kánon):
 - „Kdo by prohlásil, že mešní oběť je **pouhou chválou a důkuvzdáním nebo holou připomínkou** (*nudam commemorationem*) oběti přinesené na kříži, ne však smírnou obětí, anebo že přináší užitek jen tomu, kdo přijímá, anebo že nemá být přinášena za živé i zesnulé, za hříchy, tresty, zadostiučinění a jiné nutné potřeby, ten necht' je vyobcován.“

Ostrá kritika je dnes bezpředmětná

- „Eucharistie je vlastní a pravou obětí nikoli sama o sobě, nikoli vedle kříže nebo něčím navíc ke kříži, nýbrž jako zpřítomnění a aplikace jediné, smírné, univerzální oběti za církev. Z evangelické i římskokatolické strany **lze proto shodně zdůraznit**, že Kristovu oběť na kříži není možné ani opakovat, ani nahradit, ani doplnit, ani v ní pokračovat. **Na základě této shody... se stává ostrá kritika římské mše ve Šmalkaldských člancích a Heidelberském katechismu bezpředmětnou.**“

Lehrverurteilungen-kirchentrennend (1986), cit. Podle
Ekumenického katechismu I., s. 170-171

Církev československá husitská

Základy víry (1971)

- **245. Co patří do modloslužby?**
- Do modloslužby patří služba mamonu, prokazování bohopocty obrazům, sochám a ostatkům, živlům chleba a vína při večeři Páně i knize Písma svatého.

Komentář (2014):

- Ze způsobu, jakým Církev československá husitská chápe večeři Páně, vyplývá uctivý a zbožný vztah také ke svátostným živlům a liturgickým předmětům
- Formulace Základů víry se dotýká také ekumenických vztahů.
- Respektujeme praxi a formy zbožnosti jiných církví, i když je nesdílíme.

Spor Zwingliho a Luthera

- **Luther** s Zwinglim od roku 1525 polemizoval
 - Příliš se nesnažil o pochopení a pozitivní interpretaci a soustředil se otázku druhořadou, na otázku přítomnosti Krista v živlech
 - Disputace mezi oběma tábory v Marburgu v říjnu 1529
 - Snadná shoda na 14 člancích
 - „Zdvořilý nesouhlas“ v 15. ohledně přítomnosti Krista v živlech
 - Luther zásadně trval na Kristově tělesné přítomnosti
- Postoje obou táborů se radikalizují a vymezují
 - Kalvínovo „Malé pojednání o večeři Páně“ (1541)
 - Kritika Luthera: trvá na lokální přítomnosti a používá příměrů dosti tvrdých a drsných, které jsou těžko srozumitelné
 - Luterská Formule svornosti (1577) se ostře vymezuje proti „zwingliánským sakramentářům“

Leuenberg a překonání sporu

Leuenberská konkordie (1973):

- 17 Rozpory, které od reformace znemožňovaly společenství mezi luterskými a reformovanými církvemi a vedly ke vzájemným odsudkům, se týkají učení o večeři Páně, christologie a učení o předurčení (predestinaci). Rozhodnutí otců bereme vážně, ale jsme dnes s to k tomu společně říci toto:
- 18 **Ve večeři Páně vzkříšený Ježíš Kristus dává sám sebe ve svém těle a své krvi, jež byly vydány za všechny, skrze slovo svého zaslíbení s chlebem a vínem. Dává sám sebe bezvýhradně všem, kdo přijímají chléb a víno; víra přijímá večeři Páně ke spasení, nevěra k soudu.**
- 19. Obecenství s Ježíšem Kristem v jeho těla a krvi nemůžeme oddělit od aktu jedení a pití. zájem na způsobu přítomnosti Kristovy ve večeři Páně, který by k tomuto jednání nepřihlížel, se vydává v nebezpečí, že smysl večeře Páně zatemní.
- 20. **Kde existuje mezi církvemi takováto shoda, nepostihují již odsudky v reformačních konfesích dnešní pozici těchto církví.**

Shrnutí kontroverzí doby reformace

- Reálná přítomnost
- Mše jako oběť
- Přijímání laiků z kalicha

EKUMENICKÁ PRAXE

Terminologie

- Souhlas s účastí, eucharistická pohostinnost, pohostinnost při večeři Páně
 - omezená (jen určité výjimečně případy)
 - všeobecná, otevřená
 - vzájemná (intercommunio)
- Společné slavení (koncelebrace)
- Intercelebrace
 - tj. možnost samostatného slavení jako host
- Plné společenství stolu Páně

OFICIÁLNÍ POSTOJE CÍRKVÍ (VÝBĚR)

Příklady otevřené pohostinnosti

- **Českokobratrská církev evangelická:**
 - **Agenda ČCE (1983):** „K večeři Páně smíme a máme pozvat všechny pokřtěné...“
 - **Řád sborového života ČCE, čl. 1. Bohoslužebná shromáždění, odst. 12-13:**
 - „12) Svátostí večeře Páně církev slaví **obecenství stolu**, u něhož je **Kristus hostitelem i darem** - přijímá k sobě hříšné lidi a ve sdíleném chlebu a víně se jim sám podává.“
 - „13) K večeři Páně jsou zváni pokřtění, kteří přijímají evangelium Kristovo. **Toto pozvání se vztahuje i na pokřtěné členy jiných křesťanských církví.**“

Příklady otevřené pohostinnosti

- **Církev bratrská, teologický odbor Rady CB (1984):**
 - „**Doporučovali bychom být otevření** tam, kde se jedná o účast členů jiných církví při slavení večeře Páně v našich sborech. Vhodné je, když hosté oznámí svůj úmysl účastnit se večeře Páně a domluví se s kazatelem či staršími o své účasti. Myslíme, že můžeme **ponechat odpovědnost za jejich duchovní stav více na nich samých**. Odlišná chápání přítomnosti Kristovy při večeři Páně by nás neměla rozdělovat, neboť vždy zůstává určitým tajemstvím. Jen je třeba se bránit pověrečným a magickým představám.“

Účast při VP v jiných církvích

- **Církev bratrská, teologický odbor Rady CB (1984):**
 - „Nemyslíme, že jednotu církve Kristovy je nutné manifestovat shromážděními s okázalou účastí členů různých církví při večeři Páně. Snadno bychom mohli vplout do vln **laciného ekumenismu**, který **místo usilování o duchovní jednotu se spokojuje s jednotou vnější formy**. Jestliže se však ocitneme v okolnostech, kdy se od nás očekává, že účastí na večeři Páně při mezikonfesijních setkáních či jiných příležitostech vyjádříme vědomí duchovní jednoty s příslušníky jiných církví, **neměli bychom vyvolávat domněnky výlučnosti, ale podle okolností se účastnit**. To platí i o účasti našich členů při večeři Páně v jiných církvích. **Necht' otázku účasti či neúčasti si sami odpovědně posoudí**. Je třeba však mít na paměti, že „Věřící má slavit svatou večeři Páně především ve sboru, kterého je členem”. „

Plné společenství stolu Páně

- Leuenberská konkordie (1973) a **Společenství evangelických církví v Evropě**
 - vyjádřena základní shoda v učení, což umožňuje:
 - vzájemné uznání církví
 - společenství kazatelny a stolu Páně
- V ČR od roku 2000 **Synod leuenberských církví**
 - jeho členem **5 církví**: Církev československá husitská, Slezská církev evangelická Augsburského vyznání, Církev bratrská, Evangelická církev metodistická, Českobratrská církev evangelická
 - stále ve stadiu experimentu
 - Každý člen jedné církve se smí bez dalších podmínek či omezení účastnit života jiné církve podle řádů dané církve.
(Dohoda o vzájemném zastupování v diaspoře, 2000)

Communicatio in sacris (ŘKC)

Dekret o ekumenismu (1964), čl. 8:

- „Spoluúčast na bohoslužbě (*communicatio in sacris*) však nesmíme považovat za prostředek použitelný pro obnovení jednoty křesťanů bez jakéhokoliv rozlišení. Tu platí hlavně **dvě zásady: vyjádření jednoty církve a účast na prostředcích milosti**. Vyjádření jednoty spoluúčast při bohoslužbě většinou zakazuje. Snaha o získání milosti ji někdy doporučuje. Jak je třeba jednat, ať rozvážlivě určí místní biskupská autorita...”
- **UR, 3:** „U bratří od nás odloučených se také koná nemálo posvátných úkonů křesťanského náboženství, které různými způsoby podle odlišné povahy jednotlivých církví nebo společností nepochybně **mohou být skutečně zdrojem života milosti**; je třeba je považovat za **vhodné prostředky k otvírání vstupu do společenství spásy**.“

Omezená pohostinnost ŘKC 1: Katolíci katolíkům

- CIC 1983, kán. 844:
 - §1: „Katoličtí udělovatelé udělují dovoleně svátosti pouze katolickým křesťanům, kteří je stejně tak mohou dovoleně přijímat pouze od katolických udělovatelů.“

Omezená pohostinnost ŘKC 2: Nekatolíci katolíkům

- CIC 1983, kán. 844:
 - §2: „Kdykoliv to vyžaduje nutnost nebo tak radí opravdová duchovní užitečnost, a pokud se zabrání nebezpečí omylu nebo **lhostejnosti**, je dovoleno křesťanům, jimž je fyzicky nebo mravně nemožné obrátit se na katolického udělovatele, přijmout svátost smíření, eucharistie a pomazání nemocných od nekatolických udělovatelů, v jejichž církvi jsou uvedené svátosti platně udělovány.

Omezená pohostinnost ŘKC 3:

Katolíci členům východních církví

- CIC 1983, kán. 844:
 - §3: Katoličtí udělovatelé udělují dovoleně svátost smíření, eucharistie a pomazání nemocných **členům východních církví, které nejsou v plném společenství s katolickou církví**, jestliže sami o to požádají a jsou řádně připraveni; totéž platí o **členech jiných církví**, které podle rozhodnutí Apoštolského stolce jsou, pokud jde o svátosti, ve stejné situaci jako uvedené východní církve.

Omezená pohostinnost ŘKC 4: Katolíci ostatním křesťanům

- CIC 1983, kán. 844, § 4-5:
 - § 4 **V nebezpečí smrti nebo podle rozhodnutí diecézního biskupa** nebo biskupské konference v jiné naléhavé závažné nutnosti udělují katoličtí udělovatelé tytéž svátosti také ostatním křesťanům, kteří nejsou v plném společenství s katolickou církví,
 - jestliže se nemohou obrátit na udělovatele ze svého společenství,
 - jestliže sami o to požádají a
 - pokud o těchto svátostech projeví katolickou víru a
 - jsou řádně připraveni.
 - § 5. Pro případy podle § 2, 3 a 4 vydá diecézní biskup nebo biskupská konference **obecné předpisy až po projednání s příslušnými představenými alespoň místní nekatolické církve nebo společenství, jichž se věc týká.**

Společenství ve svátostech (2002)

- **Dokument České biskupské konference**
- **Čtyři podmínky:**
 - nemožnost udělovatele své církve
 - žadatel sám požádá
 - katolická víra
 - řádná příprava
- **Katolická víra (v případě eucharistie):**
 - **Minimálně** víra, „že se nám ukřižovaný a oslavený Pán Ježíš Kristus, v eucharistii skutečně přítomný, dává jako dárce a dar pod způsoby chleba a vína, a tak buduje svoji církev.“
 - „**Je však žádoucí**, aby tato víra zahrnovala i další učení o eucharistii a souhlas s podmínkami katolické církve při udělování této svátosti.“

Společenství ve svátostech (2002)

- Rozhodnutí katolického udělovatele:
 - nebezpečí smrti, pobyt ve vězení, služba v armádě, pobyt v nemocnici, situace v diaspoře
- S dovolením ordináře:
 - slavení smíšeného sňatku, mimořádná událost v manželství (křest dětí, 1. přijímání, výročí sňatku, pohřeb), upevnění života milosti a víry, vírou katolík, který nemůže přestoupit
- **Smíšená manželství:** Je třeba individuálně posoudit. Vždy jde o ojedinělý případ, nikoliv o obecný precedent.
- **Pohoršení** má katolický udělovatel předejít vhodným vysvětlením.

**NA CESTĚ K VĚTŠÍMU
EUCHARISTICKÉMU
SPOLEČENSTVÍ (Z POHLEDU
ŘKC)?**

Nejen znamení, ale i zdroj a prostředek

- **Ekumenický direktář, 1993, čl. 129:**
 - „**Svátost** je aktem Krista a Církve skrze Ducha. Její slavení v konkrétní komunitě je znaméním reálné jednoty ve víře, modlitbě a životě společenství. Jako znamení **jsou svátosti** - a zvláště eucharistie - zdrojem jednoty křesťanského společenství a duchovního života a prostředky k jejich rozvoji.“
 - „Eucharistické společenství je tak **neoddělitelně spjato s plným církevním společenstvím** a je jeho **viditelným vyjádřením**.“

Spojuje nás víc než rozděluje

- Encyklika Jana Pavla II. o ekumenickém hnutí
Ut unum sint, 1995:
 - Uvádí citát Jana XXIII.: **„Mnohem silnější je to, co nás spojuje, než to, co nás rozděluje.“** (čl. 20)
 - „Jestliže křesťané budou přes své rozdělení stále více schopni se sjednocovat ve společné modlitbě tak, aby byl Kristus v jejich středu, budou si stále více uvědomovat **omezenost toho, co je dělí, oproti tomu, co je spojuje.**“ (čl. 22)

Eucharistické společenství je možné, 2003

- ***Abendmahlsgemeinschaft ist möglich: Thesen zur eucharistischen gastfreundschaft, 2003***
 - společné dílo tří ekumenických institutů:
 - Institut für ökumenische Forschung (**Tübingen**)
 - Centre d'Etudes Oecumeniques (**Strasbourg**)
 - Konfessionskundliches Institut (**Bensheim**)
- **Dosavadní výsledky ekumenických dialogů** poskytují pro eucharistické pohostinství dostatečnou teologickou základnu. Církve by jejich výsledky měly přijmout a uvést do praxe.
- **Rozdíly nesmí oddělovat**, mohou spíše obohacovat, vždyť žádná církev sama o sobě nereprezentuje plnost katolicity.

Aktuální podněty papeže Františka

- **15. listopadu 2015** v evangelicko-luterském kostele **v Římě**:
 - „Souzním ale s vaší otázkou a **ptám se, je-li společná Večeře Páně cílem pouti anebo viatikem na cestu**. Přenechávám tuto otázku teologům, těm, kteří rozumí...
 - Máme **tentýž křest...**
 - Co mohu s manželem dělat, aby mne Večeře Páně doprovázela v mé cestě? **To je problém, který si každý musí zodpovědět.** - Jeden můj přítel, který byl pastor, mi jednou řekl: 'My věříme, že Pán je tam přítomen. Je přítomen. Vy věříte, že Pán je přítomen. A pak tedy, jaký je rozdíl?' Ach, ta vysvětlování, interpretace. Život je větší, než vysvětlování a interpretace. – **A stále se vztahujte ke křtu a vyvozujte z něj vše další.** Jedna víra, jeden křest, jeden Pán, říká sv. Pavel. **Nikdy si nedovolím udílet nějaká povolení, protože to není v mé kompetenci.** Jeden křest, jeden Pán, jedna víra. **Mluvte s Pánem a jděte dál**. Více si neodvážím říci.“

Aktuální podněty papeže Františka

- Dne 31. října 2016 v Lundu
 - **Společné prohlášení u příležitosti katolicko-luterské připomínky Reformace:**
 - „Mnozí členové našich komunit **touží po společném přijímání eucharistie u jednoho stolu**, jakožto konkrétním vyjádření plné jednoty. Známe **zkušenost bolesti** těch, kteří sdílejí celý svůj život, ale nemohou sdílet výkupnou přítomnost Boha u eucharistického stolu. **Uznáváme svoji společnou pastorační odpovědnost odpovědět na duchovní žízeň a hlad našeho lidu být jedno v Kristu.** Vroucně si přejeme, aby tato rána v Kristově Těle byla zahojena. Toto je cílem našich ekumenických snah, ve kterých chceme pokračovat také obnovením našeho nasazení v teologickém dialogu.“

Reakce na výzvu papeže

- Na základě papežovy výzvy (z roku 2015) např. **Německá biskupská konference** vydala v roce 2018 doporučení, aby rozšířeným výkladem stavu duchovní potřeby a nouze umožnila i nekatolickým křesťanům žijícím ve smíšených manželstvích s katolíky přijímat eucharistii při katolických bohoslužbách.
 - "Mit Christus gehen - Der Einheit auf der Spur. Konfessionsverbindende Ehen und gemeinsame Teilnahme an der Eucharistie" [Kráčet s Kristem - k jednotě. Vyznání spojující manželství a společná účast na eucharistii]
 - Němečtí teologové spolupracující v Ökumenische Arbeitskreis evangelischer und katholische Theologen (ÖAK) se ve svém prohlášení "Gemeinsam am Tisch des Herrn" [Společně u stolu Páně] z roku 2019 přimlouvají za širší a vzájemnou eucharistickou pohostinnost založenou na biblických, dogmatických, liturgických a historických argumentech
- Celá řada katolických teologů už delší dobu požaduje, aby s ohledem na dosažený pokrok v ekumenických rozhovorech byla praxe eucharistické pohostinnosti katolické církve výrazně rozšířena.
- Zním i případy z ČR, kdy bylo nekatolickým věřícím uděleno povolení přijímat eucharistii při katolické bohoslužbě.

Závěr

- Společné slavení by nemělo být „**přípitkem na bratrství**“, stvrzující naši **náladu** vzájemné blízkosti a umožňující **lacino zapomenout** na bolest rozdělení historických útvarů křesťanstva.
 - Plošné společné slavení je bez smíření církví těžko představitelné.
 - Nedokonalost dosavadní jednoty – vyjádřena výjimečností slavení.
 - Reálnost jednoty – vyjádřena možností společného slavení.
- Potřeba společného slavení a existující odpovědné slavení by mělo vytvářet **tlak „zdola“**.
- Aby se nestalo:
 - Jednoho dne se magisterium s ekumenickými špičkami dohodne, že společné slavení je možné, ale „dole“, ve farnostech a sborech **nebude nikdo, kdo by měl touhu a chuť společně slavit**.